

1 תלמוד בבלי מסכת נדרים דף פא עמוד א

מאי דכתיב: מי האיש החכם ויבן את זאת? דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב: ויאמר ה' על עזבם את תורת וגו', היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה! אמר רב יהודה אמר רב: **שאין מברכין בתורה תחלה**

2 ירמיהו פרק ט

(יא) מי־האיש החכם ויבן את־זאת ואֶשֶׁר דָּבַר פִּי־יְקֹנֶק אֵלָיו ויגִדָה עַל־מָה אֲבִדָה הָאָרֶץ נִצְתָה כַּמְדָּבָר מִבְּלִי עֵבֶר (יב) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק עַל־עֲזָבָם אֶת־תּוֹרַתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לַפְּנִיָּהִם וְלֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי וְלֹא־הִלְכוּ בָּהּ

3 הר"ן מסכת נדרים דף פא עמוד א

מדכתי' ויאמר ה' על עזבם את תורת מכלל דליכא דידיע להדורי טעמא אלא קודשא בריך הוא בלחוד ומצאתי במגילת סתרים של ה"ר יונה ז"ל ... דאם איתא על עזבם את תורת כפשטא משמע שעזבו את התורה ולא היו עוסקין בה כשנשאל לחכמים ולנביאים למה לא פרשוהו והלא דבר גלוי היה וקל לפרש

אלא ודאי עוסקין היו בתורה תמיד ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ עד שפרשו הקב"ה בעצמו שהוא יודע מעמקי הלב **שלא היו מברכין בתורה תחלה כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך עליה** שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה

4 תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כא עמוד א

מנין לברכת התורה לפנייה מן התורה - שנאמר: **כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו**

5 מהרש"א חידושי אגדות מסכת ברכות דף כא עמוד א

מצאתי כתוב דהכי משמע ליה ברכת התורה כי שם ה' אקרא דהיינו כשאני קורא בתורה שהיא כולה שמות של הקב"ה שכל התורה באותיותיה היא שמותיו של הקב"ה כדאיתא במדרשות

6 טור אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מז

נוסחה בא"י אמ"ה אקב"ו על דברי תורה ונוסח אשכנזים לעסוק בדברי תורה

7 שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מז

סעיף ה

ברכות התורה אקב"ו על דברי תורה

8 ב"ח אורח חיים סימן מז

ונוסחא אשכנזית לעסוק בדברי תורה וכולי. נראה דלפי שעיקר ההבטחה שהבטיחנו הוא יתברך לא היתה אלא על עסק התורה הוא העמל והטורח כמו שכתוב (ויקרא כו ג)

אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה שבעל פה על מנת לשמור ולקיים ונתתי גשמיכם בעתם וגומר (שם ד) לכך תקנו לברך לעסוק בדברי תורה וכן עיקר

9 תלמוד בבלי מסכת עירובין דף נג עמוד ב

ברוריה אשכחתייה לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחישה בטשה ביה, אמרה ליה: לא כך כתוב אערוכה בכל ושמרה, אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך - משתמרת, ואם לאו - אינה משתמרת

10 ערוך השולחן אורח חיים סימן מז

ברכה ראשונה היא אקב"ו על דברי תורה כלומר לדבר וללמוד בתורה והאשכנזים גורסים לעסוק בד"ת ועסק מקרי לעמול בה ויש מי שכתב שיש הפרש בפ"י הברכה בין הנוסחאות דכשמברכים על ד"ת הכונה גם על מעשי המצות ולעסוק בד"ת הכונה רק על לימוד התורה

ותמיהני דהלא על מעשה המצות יש לכל מצוה ברכה בפ"ע על כל מצוה ומצוה ועוד דהראשונים לא כתבו שיש הפרש ביניהם בהכונה ובודאי דגם על ד"ת הכונה רק על לימוד התורה

11 ברוך שאמר

ברוך אתה ה' אשר קדשנו במצותיו וצנו לעסוק בדברי תורה ושוב אחר ברכה זו מברכים אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. ופשוט הדבר, דהברכה ההיא, אשר בחר בנו... ונתן לנו את תורתו מוסבת להתורה שבכתב (תומשי התורה), שהיא נקראת בשם סתמי „תורה“, כמש"כ וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל (פ' ואתחנן), וכן תקרא את התורה הזאת באזניהם (פ' וילך), ועוד — תורה צוה לנו משה (פ' וזאת הברכה). וכנגד זה — הברכה לעסוק בדברי תורה מוסבת אל תורה שבעל פה, הוא התלמוד והברייתות הבנויים על כללים שונים שקיבל משה בעל פה, כמו י"ג מדות של רבי ישמעאל ול"ב מדות של רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי (ערוכות ומבוארות בכרך התלמוד, סוף מס' ברכות), וגם על שמועות קבליות ומסורות מאיש לאיש ועל הלכות למשה מסיני. ומכוון לכל הנוסח לעסוק בדברי תורה, מפני כי כאמור יסודם בדברים שבעל פה, בהפך מסתם שם תורה שכולה בכתב, ותורה שבעל פה בדברים. וגם מצינו, כי בכלל ענין תורה שבע"פ נוסד על הלשון „דבור“, בגיטין (ס' ב') לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על תורה שבעל פה, שנאמר (פ' כי תשא) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל, הרי מפורש דמפרש שם דברים על תורה שבע"פ, וכן הלשון על פה, מורה מובן הפוך מכתב, וכמו בעדים דכתיב על פי שנים עדים יקום דבר ודרשינן מפיהם ולא מפי כתבם (גיטין ע"א א'). ועל פי זה יתפרש הלשון באמת ויציב, ותורתך ודברך ישים על לבו, והמכוון מן תורתך תורה שבכתב, ומן ודברך — תורה שבע"פ, כמבואר שתורה שבע"פ גרמו בלשון דבור — בפה. ועל כל המבואר אפשר להוסיף עוד דיוק הלשון בהברכה, לעסוק בדברי תורה, ובאור הלשון „לעסוק“ הוא משא ומתן וחקירות וסברות בבאורים ופירושים שונים, וכל אלה הם רק בתורה שבעל פה, בתלמוד וספרותו, ולא בתורה שבכתב, כי שם באו הדברים כמו שהם בפשטות שטחית, ומתבארים בתורה שבע"פ.

נסוחות שונות

12 בראשית פרשת תולדות פרק כו

(כ) וַיְרִיבוּ רְעֵי גֵרָר עִם־רְעֵי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם וַיִּקְרָא שְׁם־הַבְּאֵר **עֶשֶׂק** כִּי הִתְעַשְׂקוּ עִמּוֹ

והערב נא

13 טור אורח חיים הלכות השחר ושאר ברכות סימן מז

הערב נא ה' אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך בא"י המלמד תורה לעמו ישראל... וי"ל **והערב נא בוי"ו** כי ברכה אחת היא עם לעסוק בדברי תורה שאילו היתה ברכה בפני עצמה היתה פותחת בברוך ולכן אין לענות אמן אחר לעסוק בדברי תורה

14 שולחן ערוך אורח חיים הלכות השחר ושאר ברכות סימן מז

סעיף ו

אומר: והערב עם וי"ו. **הגה:** וי"א בלא וי"ו, וכן נהגו (רמב"ם פ"ז מהלכות תפלה ורשב"א בשם המאור ואבודרהם אבל יותר טוב לומר בוי"ו

15 הקדמה לספר אגלי טל

ומדי דברי זכור אזכור מה ששמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תוה"ק ואמרו כי הלומד ומחדש חידושים ושמח ומתענג בלימודו אין זה לימוד התורה כ"כ לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו.

ובאמת זה טעות מפורסם. ואדרבא כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה להיות שש ושמח ומתענג בלימודו ואז דברי תורה נבלעין בדמו ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה